

Література:

1. Бодріяр Ж. Симулярки і симуляція / Жан Бодріяр: [пер. з французької В. Ховхун]. – Київ: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004. – 230 с.
2. Гіденс Е. Соціологія / Ентоні Гіденс: [пер. з англ. В. Шовкун., А. Олійник; наук. ред. О. Івашенко]. – К. : Основи, 1999. – 726 с.
3. Кассирер Е. Техника современных политических мифов / Е. Кассирер // Вестник МГУ. Сер. 7, Философия. – 1990. – № 2. – С. 58 – 65.
4. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество, культура / Мануель Кастельс: [Пер. с англ. под науч. ред. О. И. Шкаратана]. – М., 2000. – 606 с.
5. Конечкая В. П. Социология коммуникаций / В. П. Конечкая. – М. : Международный университет бизнеса и управления, 1997. – 304 с.
6. Климанська Л. Д. Соціально-комунікативні технології в політиці: Таємниці політичної «кухні»: монографія. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2007. – 332 с.
7. Лосев А. Ф. Проблема символа и реалистическое искусство / А. Ф. Лосев. – [2-е изд., испр.]. – М. : Искусство, 1995. – 320 с.
8. Почепцов Г. Г. Имиджология / Г. Г. Почепцов. – М. : «Рефл-бук», К. : «Ваклер», 2004. – 576 с.
9. Сегела Ж. Национальные особенности охоты за голосами. Так делают президентов / Жак Сегела. – М. : «Вагриус», 1999. – 264 с.

УДК 321.02:352.75(477)

Співак Д. П., ДЗ «ПНПУ імені К. Д. Ушинського»

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ СТРУКТУРИ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

У цій статті розглядаються актуальні аспекти формування публічної влади на місцевому рівні. Аналізуються головні принципи формування і найбільш важливі напрями їх реалізації.

В данной статье рассматриваются актуальные аспекты формирования публичной власти на местном уровне. Анализируются главные принципы формирования и наиболее важные направления их реализации.

In this article actual aspects of formation of the public power at local level are considered. The main principles of formation and the principal directions of their realization are analyzed.

При вирішенні складних проблем місцевого самоврядування необхідний пошук нових підходів від законодавців і всіх інших представників органів публічної влади, державних і муніципальних

службовців. З урахуванням нового розуміння про систему влади є об'єктивні підстави вважати, що місцеве самоврядування здатне стати діючим інструментом для вирішення загальнодержавних завдань в інтересах усього населення України. Зміни, що відбулися за останні роки в Україні, об'єктивно вимагають істотних змін до розуміння завдань та функцій публічної влади та організації нових інститутів влади. Ці радикальні зміни дають імпульс формуванню місцевого самоврядування як принципово нового для української політичної реальності владного інституту.

Аналіз генезису публічної влади говорить про те, що найбільш обґрунтованим є підхід, відповідно до якого влада в політичному соціумі є скоріше регулятором суспільно-політичних відносин, механізмом соціально-політичного спілкування, засобом людської самоорганізації та принципом колективного саморегулювання. Ще Аристотель говорив про те, що політика – це впорядковане спілкування людей, що стають «політичними» на вимогу гармонізації відносин між соціальним цілим і його частинами, де обов'язково є присутнім регулюючий початок або владний механізм.

Сучасні ж відносини агентів державно-публічної влади, тобто взаємодії між владними повноваженнями керуючими та тими, хто володіє лише впливом над керованими, склалися ще в надрах потестарних структур. Саме з цього моменту формується відношення до політики як до професії та галузі діяльності професійного управлінського апарату і виникає публічна влада.

Ресурси суспільства обмежені та розподілені нерівномірно, що приводить до постійної боротьби індивідів і груп за перерозподіл даних ресурсів, а також до взаємного тиску в цій сфері держави та суспільства, суперництву влади керуючих і впливу на керованих. Ті, хто здійснює управління, володіють організованим контролем над загальнодержавними ресурсами та адміністративним апаратом, а керовані мають у своєму розпорядженні лише свої приватні ресурси та потенціал мобілізації громадян з боку партій і рухів, які поряд з регульованим розподілом зверху постійно ведуть боротьбу за той або інший перерозподіл суспільних ресурсів і посилення соціального контролю за ними знизу. Отже, цей аспект публічної влади пов'язаний з відносинами людей з приводу регулювання (контролю та розподілу) колективних ресурсів суспільства.

Наступний аспект аналізу владного спілкування стосується відносин типу «управління-тиск» і пов'язаний із самим механізмом володарювання, державного управління, а також з механізмом «зворотного зв'язку», тобто підтримкою та тиском знизу суспільства. Варто зазначити, що практичне здійснення владних повноважень захоплює

вже не стільки відносини людей з ресурсами, скільки відносини між людьми, що складаються за допомогою інституціональних форм і інструментальних способів силового тиску. Суб'єкт влади контролює деякі важливі ресурси суспільства, однак, механізм володарювання набагато складніший і містить у собі тиск суспільної думки та рефлексію підвладного об'єкту, де відображається ступінь і форма усвідомлення суспільством відповідності управлінського контролю його потребам, від імені яких виступає носій влади або керуючий.

Дійсно, механізм влади має складну, ієрархізовану структуру, де формальним первинним суб'єктом і джерелом влади виступає народ, що передає владні повноваження своєму офіційному опосередкованому агенту – державі, яка, в свою чергу, їх розподіляє серед «носіїв» по «горизонталі» (законодавча, виконавча та судова галузі влади) і по «вертикалі» (центральні, регіональні та місцеві органи влади) для того, щоб управляти суспільними справами («об'єкт» влади) від імені суспільства та через державу або місцеве самоврядування («суб'єкт» влади). Саме в такому формально-юридичному плані трактується система влади в статті 5 Конституції України, де визначається, що носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ. Народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування [3].

У той же час механізм владного спілкування містить у собі й тиск знизу різних груп і верств суспільства, що мають свої зони впливу та інтересів, які через канали зворотного зв'язку, систему представництва та інші форми демократичного волевиявлення впливають на стан владних відносин у тій або іншій країні. Отже, однобічна відомість потенціалу влади або до її формальних і офіційних суб'єктів, або до її нібито щирих і реальних носіїв не дасть повної картини. Необхідно включити в це політичне поле дії владного механізму спілкування такі аспекти: символічну владу, структурну владу та інструментальну владу. Ця сукупність дає можливість говорити про владу як про регулятора колективного життя суспільства в процесі його кооперації та досягнення спільних цілей, тобто – сукупність цих елементів дає можливість розглядати публічну владу як сучасний механізм регулювання та способу соціально-політичного спілкування людей, функціонування якого утворює особливу сферу суспільної життєдіяльності – тобто політику.

Особливістю державної влади України є володіння державним суверенітетом. Як для регіональної, так і для муніципальної влади характерна організаційна самостійність, але в межах, заданих владою. При цьому особливістю муніципальної влади – місцевого самоврядування – є подвійна природа цього інституту, яка означає залежність

соціального механізму формування цього інституту, по-перше, від діяльності структур суспільства, суспільних об'єднань, партій, по-друге, від підтримки з боку держави [2, с. 132]. Причому, процес становлення місцевого самоврядування стане успішним тільки за умови, що обидва способи формування місцевого самоврядування – суспільний (знизу) і державний (зверху) – мають рівну силу та можливість проявляти її в єдності та взаємодоповнюваності.

Для виконання цих умов слід дотримуватися принципів реформування публічної влади, які є головними засадами цього процесу на сучасному етапі:

- принцип гуманізму передбачає безумовний пріоритет прав і свобод людини в діяльності органів публічної влади;

- принцип унітаризму гарантує цілісність території України, виключає можливість створення у складі України будь-яких державоподібних утворень та забезпечує єдність державного механізму. В адміністративно-територіальних одиницях не можуть створюватися органи, які конкурують з місцевими органами державної влади. Вони можуть мати тільки власні органи самоврядування, порядок формування та компетенція яких визначаються виключно законами України;

- принцип конституційності та законності – реформування територіальної організації влади здійснюється відповідно до Конституції і законів України, актів Президента України та Кабінету Міністрів України на засадах чіткого розподілу повноважень та відповідальності між органами державної влади, органами самоврядування;

- принцип оптимальної децентралізації передбачає раціональний розподіл компетенції між органами державної влади, місцевого та регіонального самоврядування, встановлення організаційно-правових меж самостійного вирішення органами самоврядування питань місцевого значення, які зумовлюються потребами загальнодержавного розвитку;

- принцип узгодження загальнодержавних, регіональних та місцевих інтересів сприяє найповнішій реалізації інтересів громадян, територіальних громад і спільнот, народу України, слугує розвитку процесів консолідації суспільства й запобігає небезпечним для конституційного ладу держави соціально-політичним процесам, зумовлює обсяг і характер законодавчого визначення компетенції органів державної влади, органів самоврядування;

- принцип партнерства вимагає налагодження постійної тісної співпраці між органами державної влади та органами самоврядування, а також підприємствами, організаціями, установами у розробленні та реалізації заходів щодо територіального розвитку;

– принцип субсидіарності – принцип розподілу владних повноважень, за яким надання управлінської послуги максимально наближується до її безпосереднього споживача із врахуванням повноти та належної якості цієї послуги шляхом концентрації матеріальних і фінансових засобів на відповідних територіальних рівнях управління;

– принцип збалансованого розвитку регіонів зумовлює диференційованість надання державної підтримки регіонам з урахуванням особливостей їх потенціалу і відповідно до умов, критеріїв та строків, визначених законодавством;

– принцип гласності вимагає обов'язкового дотримання безперешкодного руху інформаційних потоків в системі територіальної організації влади, широкої поінформованості громадян про організацію та діяльність органів публічної влади;

– принцип державної підтримки і гарантованості місцевого регіонального самоврядування визначає обов'язок держави правовими, організаційними й матеріально-фінансовими засобами сприяти розвитку місцевого, регіонального самоврядування з метою ствердження демократичних засад організації суспільства, підвищення ефективності управління суспільно-значущими справами;

– принцип територіальності місцевого самоврядування характеризує реалізацію цієї форми публічної влади на територіях, які відмежовані одна від одної;

– принцип повсюдності гарантує здійснення місцевого самоврядування на всій території України без будь-яких обмежень, на території не лише населених пунктів, але й на прилеглих до них територіях. Території, на яких не здійснюється місцеве самоврядування, визначаються законами України;

– принцип самодостатності територіальних громад і територіальних спільнот вимагає реальної спроможності територіальних громад і спільнот самостійно і в повному обсязі вирішувати питання місцевого та регіонального значення, віднесені до їх відання, на підставі власної і достатньої матеріально-фінансової бази на рівні гарантованих державою соціальних стандартів;

– принцип підзвітності і відповідальності органів місцевого та регіонального самоврядування перед територіальними громадами, спільнотами характеризує ці органи як такі, що утворюються і функціонують з метою найбільш повного задоволення потреб та реалізації інтересів жителів адміністративно-територіальних одиниць, вимагає запровадження дієвих механізмів контролю територіальних громад і спільнот за їх діяльністю.

Тим часом, кожний з видів публічної влади об'єктивно має своє функціональне призначення в суспільстві. Це пов'язано з наявністю

певних груп інтересів у кожного громадянина України [1, 59]. Дійсно, будь-який громадянин однаково зацікавлений у безпеці всієї держави, а це означає, що у проведенні відповідної державної політики з боку органів влади (зовнішньої, економічної, правової, екологічної, соціальної), у захисті традицій, природних, економічних, культурних і інших регіональних особливостей його проживання, у створенні комфортних і гідних умов його безпосереднього перебування – у місті, селищі, селі і т. д., що є функцією органів місцевого самоврядування. Погоджене функціонування всіх владних структур у державі повинне враховувати різноманіття індивідуальних, колективних, територіальних, політичних і інших інтересів громадян, щоб сприяти забезпеченню прав і свобод кожної людини та розвитку суспільства в цілому. На жаль, процес злагодженого функціонування всіх підсистем публічної влади, процес реалізації конституційних норм для ефективної взаємодії різних владних рівнів фактично йде в Україні досить повільно.

Європейська хартія визначила ряд критеріїв поділу повноважень між владою, а саме: характер завдання; обсяг завдання; ефективність виконання завдання; економія коштів при виконанні завдання. В Хартії уточнюються межі та умови контролю з боку державних органів влади за виконанням переданих повноважень, а саме: порядок і випадки цього контролю повинні передбачатися законом, контроль повинен бути призначений лише для забезпечення законності та дотримання конституційних принципів, він повинен здійснюватися таким чином, щоб ступінь втручання контролюючого органу була доцільною та адекватною щодо значимості інтересів, які це втручання має на увазі захистити (стаття 8 хартії). Таким чином, у Європейській хартії місцевого самоврядування визначені основні засади, які є необхідними для побудови системи відносин між державними рівнями влади та місцевим самоврядуванням. Найважливішою проблемою є уточнення територіальної організації місцевого самоврядування. Не менш важливою проблемою, що вимагає рішення в процесі становлення місцевого самоврядування як інституту публічної влади, є фінансова основа місцевого самоврядування, без якої його влада стає фікцією.

Література:

1. Батанов А. В. Муниципальная власть и некоторые теоретико-методологические проблемы формирования муниципально-правового статуса личности / А. В. Батанов // Конституционные права и свободы человека и гражданина как высшая ценность демократического, правового государства: Сборник научно-практ. статей. – Тирасполь, 2005. – С. 58 – 61.

2. Бойчук М. А. Місцеве самоврядування розбудови громадянського суспільства / М. А. Бойчук // Пам'ять століть. – 2007. – № 1 (64). – С. 129 – 144.
3. Конституція України : затверджена Законом України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР (із змін., внесеними згідно із Законом України від 1 лютого 2011 № 2952-VI (2952-17) // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141; 2011. – № 10. – Ст. 68.

УДК 323.17

Демчук Д. В., ДЗ «ПНПУ імені К. Д. Ушинського»

ПОНЯТТЯ І ВИДИ ПОЛІТИЧНИХ РИЗИКІВ

У статті надається аналіз політичного ризику з точки зору діяльності політичних акторів. Розглядаються класифікація політичних ризиків, основні проблемні аспекти управління політичними ризиками.

В статті дається аналіз політичного ризику з точки зору діяльності політичних акторів. Розглядаються класифікація політичних ризиків, основні проблемні аспекти управління політичними ризиками.

This article provides an analysis of political risk from point of view of political actors. A classification of political risk, main problematic aspects of managing political risk are defined.

До XVII ст. не існувало загального поняття для позначення ризику. На той час мова йшла лише про долю або рок, або фортуна. Нова епоха, яка змінила розуміння про долю, ідеали та цілі, принесла й нове усвідомлення ризику як ключового чинника людської діяльності та як одну з умов досягнення успіху.

Спроби враховувати політичний ризик, викликаний діями окремих державних діячів або урядів, робилися ще в XIX столітті. Так, банкір Ротшильд так організував систему інформації про політичні події, що отримував повідомлення про них на кілька днів раніше, ніж уряд [2, с. 76].

Загалом, поняття «політичний ризик» з'явилося в лексиконі американських корпорацій в 1959 році після приходу до влади на Кубі Ф. Кастро. Сьогодні словосполучення «політичний ризик» можна зустріти практично в будь-якій публікації присвяченій проблемам сучасного суспільства та його політичного розвитку. Але, слід зазначити, що дослідницьких робіт по даній темі вкрай мало, що свідчить в першу чергу про брак аналітики, що зачіпає саме цю проблемну ділянку. Відповідно її недолік впливає на ефективність прийнятих політичних рішень. Це означає, що існує об'єктивна соціально-політичне